

III AK:n alatoimisto

Ltk. n:o 121/III AK 59/44.

7 50

Pöytäkirja, jonka allekirjoittanut Päämajan Valvontaosaston III AK:n alatoimiston kuulustelija sotavirk. Olli Kotonen laati jäsenenä lähemmin selviävän asian johdosta alempana mainituissa paikoissa ja aikoina toimittamissaan kuulusteluissa.

Syyskuun 8. päivänä 1944 ilmoitettiin alatoimistoon, että Rautjärven pitäjän Pien-Miettilän kylän maastossa oli samana aamuna tuhottu nelihenkinen vihollispartio, joka oli ollut puettuna suomalaisiin sotilaspukuihin. Alatoimiston päällikön kapteeni Veikko A. Tähkävuoren määräyksestä toimitti allekirjoittanut partion tuhoajien kuulustelun, jossa ilmeni seuraavaa:

Alatoimistossa 8.9.1944 luutn. Eino Miettisen ollessa todistajana.

Mäkinen, Erkki Johannes, Miettilän autokasakuksen päällikkö, luutnantti, kansakoulunopettaja, syntynyt 15.6.1914 Keuruulla, kirkonkirjoissa Hankasalvella,

kertoi, että hän oli lähtenyt sijoituspaikastaan Rautjärven pitäjän Miettilän kylästä 8.9.1944 noin klo 4.00 metsästämään yhdessä samassa yksikössä palvelevien alikersantti Tauno Ikonen ja väpeli Martti Savolan kanssa kulkien Miettilän kylästä Pien-Miettilä-nimiseen kylään johtavaa kylätietä. Pien-Miettilään päästyään kuulusteltava oli jatkanut matkaansa seuralaisineen metsiä pitkin pohjoista kohti. Noin kilometrin Pien-Miettilästä kuljettuaan kuulusteltava oli pysähtynyt n. klo 5:n aikaan erälle kukkulalle alik. Ikonen jatkaessa matkaansa oteenpäin väpeli Savolan lähtiessä etuvasemmalle. Kuulusteltavan seisottua hetken mällä alik. Ikonen oli palannut hänen luokseen ilmoittaen nähneensä jonkin matkan päässä liikkeessä olevan vihollispartion, johon oli kuulunut kolme miestä ja yksi nainen ja joka oli ollut aseistettu konepistoolin ja varustettu radiolla. Lähtemättä itse ottamaan selvää partiosta kuulusteltava oli antanut alik. Ikonelle määräyksen

mennä maastoon tarkkailemaan partiota. Itse kuulusteltava oli palannut Pien-Miettilään, josta oli lähettänyt eräessä kylän talossa lomalla olleen alikersantin viemään kuulusteltavan komppaniassa palvelevalle luutn. Sirolalle kirjeellistä ilmoitusta asiasta ja määräystä lähettää kiireesti takaa-ajopartio kuulusteltavan käytettäväksi. Tämän jälkeen kuulusteltava oli palannut sen maastokohdan läheisyyteen, jonne oli jättänyt alik. Ikonen, annettuaan sitä ennen määräyksen kylään ohjata sinne saapuva sotilasesasto hänen jälkeensä. Noin klo 6:n aikaan kuulusteltavan luo oli saapunut luutn. Sirolan lähettämänä arviolta 20 miestä kuulusteltavan yksiköstä, ja kuulusteltava oli vienyt heidät paikalle, missä oli viimeksi nähnyt alik. Ikonen järjestäen miehet täällä ketjuun. Ketjun edettyä noin kymmenen minuutin ajan länttä kohti kuulusteltava oli huutanut nimeltä alik. Ikosta ja oli kuullut tämän vastaavan lännestä päin. Alik. Ikonen selitettävä minne päin vihollispartio oli mennyt, ketjun edettyä aina Rautjärven rantaan saakka kuulusteltava, joka oli kulkenut aivan ketjun oikealla sivellä, oli kuullut laukausta ja huutoja vasemmalta. Kuljettuaan jonkin matkan ääntä kohden kuulusteltava oli huomannut edessään noin 20 m:n päässä lähestyvän suomalaisen sotilaspukuun puetun, konepistoolilla varustetun miehen, jonka päätteli olevan mainittuun vihollispartioon kuuluvan. Kuulusteltava oli käskönyt suomeksi miestä antautumaan, mutta nähtyään miehen tekevän konepistoolillaan latausotteita kuulusteltava oli ampunut tätä kohti haulikollaan, ja mies oli kaatunut kuulusteltavan käsityksen mukaan haavoittuneena. Koska kuulusteltavasta oli näyttänyt siltä, että mies maassa maastossaan oli kupeeltaan koettanut saada käsille joko käsikranaatin tai pistoolin, ei kuulusteltava ollut mennyt heti tämän luo. Samanaikaisesti kuulusteltava oli huomannut vasemmalta lähestyvän toisen samoin puetun ja konepistoolilla varustetun miehen. Tämän ohjentaessa konepistoolinsa kuulusteltavaa kohti kuulusteltava oli laukaissut haulikkonsa toisen piipun mieheen päin, joka ilmeisesti ei kuitenkaan edes haavoittunut. Tällöin kuulusteltava oli ollut pakko vetäytyä. Juostuaan noin 150 metriä kiertäen pienen niittysukeen kuulusteltava oli jäänyt odottamaan erään laden luo. Tällöin hän oli todennut, ettei mies ollut seurannut häntä. Laden luona hetken odotet-

tuaan kuulusteltava oli nähnyt samoin puetun ja samoin aseistetun miehen kulkevan n. 20 m:n päässä ladosta. Kuulusteltava oli ampunut haulikollaan miestä, joka ilmeisesti ei ollut huomannut kuulusteltavaa. Mies oli heti kaatunut, muttei kuulusteltava ollut katsonut viisaaksi mennä häntä lähemmin tarkastamaan.

Koko ajan oli myös kuulusteltavan lähiympäristöstä kuulunut laukausten vaihtoa, joka kohta tämän jälkeen kuitenkin oli lakannut kestettyään kaikkiaan n. 5-10 minuuttia. Tulitaukkelun päätyttyä kuulusteltava oli koonnut miehensä ja tällöin oli todettu, että osaston muut miehet olivat ampuneet kaksi miestä ja että vihollispartioon kuulunut nainen oli räjäyttänyt itsensä käsikranaatilla. Mentycään tämän jälkeen paikalle, jossa oli ampunut ensin näkemäänsä miestä, kuulusteltava oli huomannut tämän kadonneen. Sen sijaan se mies, jota kuulusteltava oli ampunut ladon luona oli kuollessa paikalla, ja kuulusteltava oli päättellyt ensimmäiseksi ja kolmanneksi näkemänsä miehen olevan saman sekä kaikkien nähdyin vihollispartion jäsenten tulleen tuhotuiksi.

Rautjärven pitäjän Mietttilän kylässä Mietttilän autokeskuksen toimistossa 8.9.1944 kers. Veikko Hintikan ollessa todistajana.

Ikonen, Tauno, Mietttilän autokeskuksen alikersantti, maanviljelijä, syntynyt 20.6.1912 Heinävedellä, jossa myöskin kirkonkirjoissa ja vakinaisesti asuu Pölläkän kylässä,

kertoi, että hän 8.9.1944 aamulla noin klo 4.00 oli yhdessä luutn. Mäkiön ja väpeli Savolan kanssa lähtenyt metsästämään Rautjärven pitäjän Pien-Mietttilän kylän pohjoispuoleiseen maastoon. Kun he noin klo 5.00 olivat kulkeneet noin 1½ km päässä mainitusta kylästä metsäpolkua pitkin, oli irralleen laskettu ajokoira jonkun matkaa kauempana alkanut haukkua jänistä. Luutnantti Mäkinen oli tällöin jäänyt "passiin" polulle pienelle mäelle, väp. Savolainen oli lähtenyt etuvasenmalle koilliseen suuntaan ja kuulusteltava oli edennyt polkua pitkin suunnilleen luoteeseen. Kuulusteltavan edettyä noin 200 metriä oli hän nähnyt edessään noin 10 metrin päässä oikealta vinosti polun suuntaan metsästä tulevan polul-

le neljä suomalaisiin sotilaspukuihin puettua henkilöä, joilla kaikilla oli raskaat kantamukset selässä ja aikakin kahdella konepistoolit kaulassa. Kuulusteltava oli heti huomannut, että yksi tulijoista oli nainen, tämä kun oli ollut avopäin pitkä tukka näkyvissä. Tästä ja joukon kantamuksista, naisella kun oli ollut radiolaukut selässään, kuulusteltava oli käsitellyt, että kyseessä oli desanttipartio. Kuulusteltava oli heti maastoutunut niin, että partie ei huomannut häntä, ja oli sitten hetken aikaa heitä tarkkailtuaan ja havaittuaan heidän käyvän istumaan polun viereen hiipinyt pois ja kii- reesti palannut ilmoittamaan asiasta luutn. Mäkiselle. Tämä oli hiljaa huutamalla koettanut saada yhteyttä väep. Savo- laan, mutta ei ollut siinä onnistunut, koska ei ollut voi- nut huutaa tarpeeksi kovalla äänellä, ettei herättäisi desan- tien huomiota. Sitten hän oli määrännyt kuulusteltavan palaa- maan takaisin pitämään silmällä partiota niin, että voisi oh- jata haettavan apuvoiman oikealle suunnalle ja oli itse läh- tenyt toimittamaan hälytystä sekä järjestämään apujoukkoa. Kuulusteltava oli palannut partion jäljille, mutta ei enää ollut mennyt näköetäisyydelle, vaan oli pysytellyt sellaisen matkan päässä, että oli kuullut heidän liikkuvan metsässä ja voinut seurata heidän jälkiään aamukasteisessa heinikossa. A- luksi partio oli kulkenut luoteiseen suuntaan, mutta oli sit- ten noin ½ km päässä edessä olevan jyrkän vuoren takia poi- kennut länteen Rautjärveä kohti. Tässä kuulusteltava oli jät- täytynyt pois partion jäljiltä ja oli palannut jonkunverran takaisin, koska muutoin luutn. Mäkisen hälyttämät takaa-aja- jat eivät olisi saaneet yhteyttä kuulusteltavaan ja olisivat siten ekeyneet jäljiltä. Vajaan puolentunnin kuluttua kuulus- teltava oli kuullut luutnantti Mäkisen huutavan itseään ja oli vastannut huutoon sekä saanut yhteyden häneen, hänen johtamansa takaa-ajajaketjun saapuessa paikalle. Kuulusteltava oli selittänyt desanttien kulkusuunnan luutn. Mäkiselle ja ketju oli jatkanut etenemistään kuulusteltavan sijoittuessa sen oikealle laidalle. Kun oli kuljettu noin kilometrin verran oli vasemmalta kuulunut ammuksia, jolloin ketjun oikea siipi oli kaartanut sinne päin Rautjärven rantaa kohti. Kuulustel- tavan ehdittyä rannalle sille kohtaa, missä partio oli ta- vattu, oli taistelu jo loppunut ja kaikki desantit olivat tulleet tuhotoiksi.

Saavin, Aleksanteri, Mietttilän autokeskuksen kersantti, maanviljelijä, syntynyt 13.4.1911 Suomussalmella, kirjoissa Vaasan kreikkalaiskatolisessa seurakunnassa, asuu vakinaisesti Suomussalmen pitäjän Ylä-Vuokin kylässä,

kertoi, että hän oli 8.9.44 noin klo 6.00 lähtenyt luutn. Mäkisen Mietttilän autokeskuksesta hälyttämään n. 20-miehisen takaa-ajopartion mukaan. Kun sitä paikkaa lähestyttiin, jossa desantit viimeksi oli nähty oli levittäytytty ketjuun, kuulusteltava oli joutunut ketjun keskipaikoille. Ketjun saapuessa noin klo 7,45 Rautjärven rantaan kuulusteltava oli huomannut tiheävesakkoisessa notkelmassa kolme tai neljä sotilaspukuista henkilöä, jotka piiriin kyyristyneinä pauhallivat jotain keskellään. Kuulusteltava oli heti käsittänyt, että kyseessä olivat haetut desantit, ja oli huutanut: "kädet ylös". Tällöin yksi miehistä oli tehmannut konepistoolin ja ampunut sarjan kuulusteltava kohti kuitenkin osumatta. Kuulusteltava oli silloin kiväärillään ampunut miestä, joka oli kaatunut. Toiset desantit olivat lähteneet pakoon ja tällöin kuulusteltava oli pitkästä tukaasta huomannut, että yksi heistä oli nainen. Kuulusteltava oli ampunut pakenijoiden perään ja nämä olivat konepistooleilla vastanneet tuleen. Kuulusteltavasta vasemmalle ollut ylikersantti Tikkanen oli saanut tuhotuksi kaksi pakenijoista. Kuulusteltava oli kuullut Tikkanen ennen tulenavausta huutaen kehoittavan desantteja antautumaan.

Tikkanen, Antti Ilmari, Mietttilän autokeskuksen ylikersantti, autonkuljettaja, syntynyt 4.8.1913 Kiuruvedellä, kirkonkirjoissa Oulun kaupungissa, jossa myöskin vakinaisesti asuu,

kertoi, että oli kuullut luutn. Mäkisen Mietttilän autokeskuksesta 8.9.1944 noin klo 6.00 hälyttämään takaa-ajopartioon. Ketjussa kuulusteltava oli ollut edelläkuullun kersantti Saavisen vasemmalla puolella. Rautjärven rantaa lähestyttäessä kuulusteltavan kulkiessa tiheävesakkoisen notkelman reunaa hän äkkiä oli kuullut kersantti Saavisen huutavan: "kädet ylös". Samassa oli vesaikosta kuullut konepistoolisarjan ääni ja sen jälkeen kersantti Saavisen suunnalta kiväärin laukaus. Vesaikosta oli kuulusteltavaa kohti syöksy-

nyt mies konepistooli kädessä ja sieltä oli kuulunut konepistoolitulitusta. Kuulusteltava oli huutanut miehelle: "kädet ylös". Mies ei ollut kuitenkaan totellut vaan oli heittänyt kuulusteltavaa kohden käsikranaatin, joka kuitenkin ei ollut laennut, ja oli kohottanut konepistoolinsa ampuma-asentoon kuulusteltavaan päin. Tällöin kuulusteltava oli ampunut kiväärillään miestä, joka oli heti kaatunut. Kohta miehen jälkeen oli vesakosta edelleen tullut sotilaspukuinen nainen kyyristyneenä juosten ja ampuen konepistoolilla kersantti Saavista kohti. Kuulusteltava oli huutanut naista antautumaan, mutta tämä oli kääntänyt konepistoolinsa kuulusteltavaa kohti, joka oli ollut vain noin 3-4:n metrin päässä. Tällöin kuulusteltava oli kiväärillään ampunut naista, joka oli kaatunut maahan ja oli siinä allaan vatsansa kohdalla räjähdyttänyt käsikranaatin.

Merkitään, että kullekin kuulustellulle on hänen kertomuksensa luettu ja he ovat kukin osaltaan nimikirjoituksellaan pöytäkirjaluonnoksen oikein laadituksi vahvistaneet.

V a k u d e k s i :

Kuulustelija

Sot.virk.

Olli Kotonen

Olli Kotonen.